

ע"פ 4207/21 - עמאר בעראנינורי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 4207/21

ע"פ 4458/21

לפני: כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט ע' גרוסקופף

המערער בע"פ 4207/21 עמאר בעראנינורי
והמשיב בע"פ 4458/21

נגד

המשיבה בע"פ 4207/21 מדינת ישראל
והמערער בע"פ 4458/21

ערעורים על גזר דינו של בית המשפט המחוזי
בירושלים מיום 10.5.2021 בת"פ 36909-07-20
שניתן על ידי סגן הנשיא, כב' השופט רפי כרמל

תאריך הישיבה: י' באב התשפ"א (19.7.21)

בשם המערער בע"פ 4207/21 עו"ד רמי עותמאן
והמשיב בע"פ 4458/21

בשם המשיבה בע"פ 4207/21 עו"ד סיגל בלום
והמערער בע"פ 4458/21

בשם שירות המבחן למבוגרים: עו"ס ברכה וייס

פסק-דין

לפנינו שני ערעורים הדדיים על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (סגן הנשיא, כב' השופט רפי כרמל) בת"פ 36909-07-20 מיום 10.5.2021, במסגרתו הושתו על המערער בע"פ 4207/21 (להלן: המערער) עשרים ושמונה חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו ומאסר מותנה בגין הרשעתו בעבירות של החזקת נשק, ניסיון לרכישת נשק, וניסיון לסחר בתחמושת. המערער משיג על חומרת העונש, ואילו המדינה - המערערת בע"פ 4458/21, משיגה על קולת העונש.

כתב האישום המתוקן

1. המערער הודה, במסגרת הסדר טיעון, בעובדות כתב אישום מתוקן הכולל שלושה אישומים בגין עבירות נשק, כדלקמן:

לפי האישום הראשון, ביום 21.5.2020, פנה המערער לאחר (להלן: הסוחר), אשר למערער היכרות קודמת עמו, וביקש לרכוש ממנו בית הדק חדש לנשק מסוג M-16 שברשותו, אשר בשל שבר בבית ההדק לא היה תקין לשימוש (להלן: הנשק). בין השניים התקיימו רצף שיחות בנושא, במסגרתן הציע הסוחר למערער שלוש אפשרויות חלופיות לתיקון הנשק. מבין האפשרויות שהוצעו, בחר המערער באופציה הזולה ביותר - תיקון מאולתר בעלות של 1,100 ש"ח, וזאת בנימוק כי ממילא הוא מעוניין "למכור את הנשק". לצורך התיקון, מסר המערער בראשית חודש יוני 2020 את הנשק לסוחר.

לפי האישום השני, פנה המערער ביום 12.6.2020 לסוחר בהצעה למכור לו 30 או 80 כדורי תחמושת, אולם הסוחר השיב למערער כי הוא איננו זקוק להם כעת.

לפי האישום השלישי, עובר ליום 14.6.2020 הציע הסוחר למערער כי ירכוש ממנו אקדח תמורת 30 אלף ש"ח. ביום 14.6.2020 פנה המערער לסוחר בבקשה לרכוש ממנו את האקדח במחיר המוצע, אולם הסוחר סירב בטענה שנותר ברשותו אקדח אחד בלבד, אותו הוא מציע למכירה ב-37 אלף ש"ח. המערער השיב כי מדובר בסכום גבוה מדי. לאחר דברים אלו, במסגרת אותה שיחה, המערער הוסיף ושאל את הסוחר האם יש ברשותו תחמושת לאקדח בקוטר 9 מ"מ. הסוחר השיב בחיוב, והציע למערער לרכוש ממנו "קרטון" בתמורה ל-1000 ש"ח, אך הלה השיב, גם הפעם, כי המחיר יקר לו מדי. למחרת, ביום 15.6.2021, התקשר המערער לסוחר, פעמיים במספר במהלך אותו היום, וחזר על בקשתו לרכוש מהסוחר אקדח, אולם הסוחר שב על עמדתו לפיה כל כלי הנשק שהיו ברשותו נמכרו.

2. בגין מעשים אלה, יוחסו למערער במסגרת כתב האישום המתוקן עבירות של החזקת נשק - עבירה לפי סעיף 144(א) רישא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); ניסיון לרכישת נשק (שתי עבירות) - עבירה לפי סעיפים 144(א) רישא וסיפא ו-25 לחוק; וניסיון לסחר בתחמושת - עבירה לפי סעיפים 144(ב) ו-25 לחוק.

3. ביום 15.2.2021 הרשיע בית המשפט המחוזי את המערער, לפי הודאתו, בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן, והורה על הגשת תסקיר שירות המבחן בעניינו. מהתסקיר, אשר הוגש ביום 25.3.2021, עולה כי המערער מתקשה לקחת אחריות על מעשיו, כי הוא נוטה "לצמצם ולמזער את חומרת מעשיו", וכי הכחיש כל כוונה לסחור בנשק. כן צוין כי המערער שולל נזקקות טיפולית, וכי הוא נוקט בעמדה קורבנית ביחס לפעילותו הפלילית - הן ביחס לאירועים נושא כתב האישום הנוכחי, והן ביחס למעורבותו הקודמת בפלילים, הכוללת ארבע הרשעות קודמות. לאור כל אלו, הוערך כי קיים סיכון להישנות התנהגות עבריינית דומה בעתיד, והומלץ על ענישה בדרך של ריצוי מאסר בפועל.

4. ביום 10.5.2021 גזר בית המשפט המחוזי את דינו של המערער. בראשית דבריו עמד בית המשפט קמא על הערכים החברתיים שנפגעו כתוצאה מהעבירות בהן הורשע המערער - שלום הציבור, ביטחון הציבור ושלטון החוק, וקבע כי הפגיעה בערכים המוגנים הללו במקרה הנדון היא ברף הבינוני. בנמקו את קביעתו זו, בית המשפט ציין כי המערער "פעל שוב ושוב להשלמת העסקאות", כי "היה מודע היטב לטיב מעשיו", וכי "פועלו מלמד על היכרותו עם תחום הנשקים ועולם הסחר"; עם זאת "במקרה דנן הנזק שנגרם הינו מינימלי שכן המערער החזיק בנשק תקול ועבירות הניסיון לא הושלמו". בהתבסס על האמור, ובשים לב למדיניות הענישה הנוהגת ביחס לעבירות בהן מדובר ונסיבות ביצוען, העמיד בית המשפט המחוזי את מתחם העונש בעניינו של המערער על 2-5 שנות מאסר בפועל (וראו גם החלטה משלימה מיום 18.5.2021 בה תוקנה טעות סופר בעניין המתחם).

5. אשר לגזירת עונשו של המערער בתוך המתחם, בית המשפט ציין לקולא את העובדה שהמערער הודה בביצוע העבירות, תרם ליעול ההליך והביע חרטה על מעשיו. מנגד, שקל בית המשפט את התרשמות גורמי שירות המבחן לפיה המערער מתקשה לקחת אחריות על המיוחס לו, וכן את עברו הפלילי, הכולל ארבע הרשעות קודמות, אחת שבהן בעבירות נשק - בגינה ריצה עונש מאסר ממושך, אשר נראה כי לא היה בו די כדי "להרתיעו מלשוב ולבצע עבירות נשק". לאור כל אלה, גזר על המערער 28 חודשי מאסר בפועל לאחר ניכוי ימי מעצרו, לצד שמונה חודשי מאסר על תנאי לשלוש שנים באילו מהעבירות בהן הורשע.

על גזר הדין נסובו הערעורים ההדדיים שלפנינו.

תמצית טענות הצדדים בערעוריהם

6. המערער טוען כי שגה בית המשפט קמא בכך שלא גזר את עונשו ברף התחתון של מתחם הענישה שקבע, וממילא כי נמנע מלסטות לקולאמה מתחם מעמי שיקום. המערער ממקד את טיעונו בניסיונותו האישיות והמשפחתיות, המצדיקות לשיטתו הקלה בעונש: גילו הצעיר יחסית (41); היותו אב לשבעה ילדים וסב לשניים, אשר משפחתו תלויה בו; ניהול אורך חיים נורמטיבי, ושמירה על יציבות תעסוקתית עובר למעצרו; הודייתו במיוחס לו והבעת חרטה כנה על מעשיו. המערער מוסיף וטוען כי לנוכח הרצון והנכונות שהביע לחזור לחיים תקינים ונורמטיביים, היה על בית המשפט להעדיף את השיקול השיקומי על פני שיקולי ההלימה וההרתעה, ולהימנע משליחתו למאסר מאחורי סורג ובריח, אשר תגרום ל"פגיעה אנושה ברצונו לסגור את פרק הפלילים בחייו" ותחבל במאמציו לעלות על דרך הישר. כן ציין המערער כי בית המשפט קמא לא העניק משקל מספק לעובדה כי אף אחת מהעסקאות נושא כתב האישום לא יצאה אל הפועל, ולכך שהנשק נושא האישום הראשון לא אותר בחזקתו של המערער.

7. בדיון לפנינו, חזר בא-כוח המערער על עיקר טיעונו בערעור, והוסיף כי יש ליתן משקל גם למקום מגוריו של המערער במחנה הפליטים "שועפט", בהינתן רמת הפשיעה באזור, על השלכותיה; וכן לעובדה כי העונשים שנגזרו על נאשמים אחרים שהתקשרו בעסקאות דומות עם הסוחר, היו קלים משמעותית מהעונש שהושת על המערער, ומכאן שההקלה המבוקשת בעונשו מוצדקת אף מטעמי שוויון בענישה.

8. מנגד, המדינה טוענת בערעורה כי העונש שהוטל על המערער אינו תואם את מגמת החמרה בענישה הנוהגת ביחס לעבירות נשק, ואינו הולם את חומרת מעשיו של המערער. לטענתה, במסגרת שיקולי הענישה, נדרש היה לתת משקל גבוה יותר לצורך בהרתעת המערער מפני ביצוע עבירות נוספות, וזאת, בין השאר, נוכח עברו הפלילי המכביד, והעובדה כי הוא אינו נוטל אחריות על מעשיו. בהקשר אחרון זה, טוענת המדינה כי בית המשפט ציין אמנם את התרשמותם של גורמי שירות המבחן לעניין גישתו הקורבנית של המערער, ונטייתו לצמצם את חומרת מעשיו, אך ניכר כי לא נתן לה ביטוי הולם בקביעת העונש. לעניין נסיבות ביצוע העבירה, נטען כי עובדות כתב האישום מלמדות על מעורבות עמוקה של המערער בעולם הנשק "עד כדי עיסוק מקצועי של ממש", וכי שגה בית המשפט בקביעתו לפיה הנזק שנגרם מביצוע העבירות הנו "נזק מינימלי" היות והמערער "החזיק בנשק תקול ועבירות הניסיון לא הושלמו". בפרט, אשר לנימוק לפיו מדובר היה בנשק תקול, סומכת המדינה על הוראות סעיף 144(ג1)(1) לפיו "אחת היא אם בעת שנעברה העבירה היה הנשק תקין לשימוש או לא". בדומה, ביחס לנימוק לפיו עבירות הניסיון לא הושלמו, טוענת המדינה כי ככל שמדובר באישום הראשון, הנשק לא אותר עד היום, ואף לא ברור האם תוקן, כפי שתוכנן, כך שאין לשלול אפשרות שהגיע לידיים עברייניות כשהוא תקין לשימוש. ממילא, כך לטענתה, בהינתן מאמציו של המערער להשלים את עסקאות הנשק, בין כמוכר ובין כקונה, הרי שהמשקל שיש לתת לעובדה כי הניסיון לא הושלם הוא למצער מוגבל. לאור כל אלו, טוענת המדינה כי היה על בית המשפט המחוזי לקבוע מתחם ענישה מחמיר יותר, ולגזור על המערער עונש משמעותי יותר ההולם את חומרת מעשיו.

דיון והכרעה

9. אכן, הלכה היא כי לא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש שנגזר על הנאשם בערכאה הדיונית, אלא בנסיבות בהן גזר הדין מגלה סטייה מהותית ובולטת או חריגה קיצונית מהענישה המקובלת במקרים דומים (ראו, למשל: ע"פ 1935/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 25 (31.3.2021); ע"פ 9104/20 מדינת ישראל נ' טבצ'ניקוב, פסקה 10 (4.3.2021); ע"פ 545/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (3.5.2021) (להלן: עניין פלוני)). אולם, לאחר שעיינו בערעורים, ולאחר ששמענו את טענות הצדדים בעל-פה, הגענו לכלל מסקנה כי עניינו של המערער נמנה בגדר המקרים החריגים בהם מוצדקת התערבות מסוימת של ערכאת הערעור, וכי יש לקבל את ערעור המדינה על קולת העונש. ממילא לא ראינו מקום, בהינתן הטעמים המצדיקים קבלת ערעור המדינה, לקבל את ערעור המערער.

10. בית משפט זה עמד לא אחת על החומרה היתרה של עבירות נשק, אשר הפכו זה מכבר למכת מדינה, ואשר מהוות איום ממשי על שלום הציבור ועל ביטחונו (ראומיני רבים, ע"פ 1397/16 מדינת ישראל נ' חמאיל, פסקה 12 (6.9.2016); ע"פ 135/17 מדינת ישראל נ' בסל, פסקה 10 (8.3.2017); ע"פ 315/20 אבו טאה נ' מדינת ישראל, פסקאות 17-18 (7.6.2020); ע"פ 1059/21 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (29.4.2021); עניין פלוני, פסקה 10). בשלכך, ניכרת בפסיקה מגמה עקבית של החמרה בענישה הנוהגת כלפי מבצעי עבירות נשק, על מנת לשדר מסר מרתיע מפני ביצוען (ראו למשל: ע"פ 4945/13 מדינת ישראל נ' סלימאן, פסקה 14 (19.1.2014); ע"פ 2422/14 ח'דר נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (21.12.2014); עניין פלוני, פסקה 11).

11. מבלי לטעת מסמרות באשר למתחם הענישה ההולם בנסיבות ענייננו, אנו סבורים כי גם בהינתן המתחם שנקבע, לא היה מקום לגזור את עונשו של המערער בתחתית המתחם. עיון במסכת האירועים המתוארת בכתב האישום, המבוססת בעיקרה על שיחות טלפון שנקלטו על ידי המשטרה במסגרת האזנות סתר, מלמד על מעורבותו העמוקה של המערער בעולם הסחר בנשק, בבחינת ניהול עסק כלכלי של ממש. לזאת יש להוסיף את עברו הפלילי של המערער, הכולל ארבע הרשעות קודמות - שתיים מהן משנת 2004, בגין עבירות של תקיפה סתם והחזקת אגרופן או סכין, בהתאמה; והשתיים הנוספות משנת 2012, בגין ריצה עונשי מאסר בפועל, הראשונה - בעבירות של הובלת נשק, פציעה או חבלה זדונית והחזקת אגרופן או סכין, בגינה נידון למאסר בפועל למשך 42 חודשים (לצד מאסר מותנה ופיצוי כספי לנפגע העבירה), והשנייה - בעבירות של הסעת תושב זר והפרעה לשוטר במילוי תפקידו, בגינה נידון למאסר בפועל למשך 8 חודשים (לצד מאסר מותנה). עברו הפלילי המכביד של המערער, בהינתן גילו הצעיר יחסית, מלמד כי הוא לא הורטע מהעונשים שהושתו עליו בעבר, ובמקום לעלות על דרך הישר בחר לשוב לסורו, וחזר וביצע עבירות נשק. נוסף על כך, חרף הודאתו של המערער במיוחס לו, שירות המבחן התרשם כי הוא איננו נוטל אחריות על מעשיו "ונוטה לצמצם ולמזער" את חומרתם, באופן המחזק עוד יותר את הצורך בענישה מרתיעה, אשר תצמצם את החשש להישנות עבירות נוספות בעתיד.

12. זאת ועוד, אנו מתקשים להסכים עם התרשמותו של בית המשפט קמא כי "במקרה דנן הנזק שנגרם הינו מינימלי". אכן האישומים השני והשלישי עוסקים במעשים שנתרו בגדר ניסיון, ואולם האישום הראשון, שהוא האישום המרכזי, מלמד על החזקה של המערער בנשק מסוג M-16, על מסירתו לתיקון בידי הסוחר ועל כוונתו של המערער לסחור בו לאחר שיתוקן. כל אלה, בצירוף העובדה שהנשק בו מדובר לא נתפס, מעלים כי קיים פוטנציאל לגרימת נזק מהפעילות העבריינית המתוארת באישום זה.

13. בנסיבות אלו, סברנו כי גם בשים לבלנסיבות לקולא אותן זקף בית המשפט המחוזי לזכותו של המערער, העונש שהושת עליו הקל עמו יתר על המידה. משכך, ובשים לבלכלל לפיו ערכאת הערעור אינה נוהגת למצות את חומרת הדין, אנו מעמידים את עונש המאסר בפועל בגין העבירות נושא כתב האישום המתוקן על 36 חודשים (חלף 28 חודשים), בניכוי תקופת מעצרו מאחורי סורג ובריח. יתר חלקי גזר הדין יותרו על כנם.

14. סוף דבר, ערעור המערער בע"פ 4207/21 נדחה, וערעור המדינה בע"פ 4458/21 מתקבל, כמפורט בפסקה 13 לעיל.

ניתן היום, י"ט באב התשפ"א (28.7.2021).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט